

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto VI, 7

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

11. VI. 1969.

Dr. Vinko Brumen

POSŁANSTVO SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

(Referat na 1. kulturnem večeru v sezoni 1969-1970)

Vse, kar je živo, teži po ohranitvi, in samo kar je živo in ostane živo, se more ohraniti. Kar je mrtvo, kar je že umrlo, moremo pač mi marsikdaj ohraniti, a le kot mrtvo stvar, kot muzejsko starino. Zato je treba, da vse, kar želimo in hočemo, da se ohrani, vzdržimo živo.

Življenje pa nikdar ni samo trajanje, ni nikaka prepustitev toku. Življenje je dejavnost, je napor, je boj za vedno polnejšo ostvaritev vseh življenjskih možnosti in razsežnosti. Kar se hoče ohraniti, mora ostati živo, živo pa more ostati le ob stalnem naponu svojih sil, ob skrajnem ustvarjalnem zagonu. Ta mora biti toliko silnejši, kolikor šibkejši je njegov osebek in kolikor močnejše so sile, ki ga pri tem ovirajo ali odvrtaajo.

Vsako človeško občestvo je živo bitje, ki teži k življenju in ohranitvi. Da more živeti, mora ohraniti žive vse za življenje bistvene in neobhodno potrebne dejavnosti ali funkcije; mobilizirati jih mora v urejenem naporu, kajti le tako more živeti čim polnejše, čim manj okrnjeno življenje. Ko se okrne ali zmaliči ena izmed bistvenih dejavnosti, ji kmalu sledijo tudi druge.

Življenje naroda in vsake narodne skupnosti, tudi vsakega narodnega drobca kot takega, pa je predvsem živa kultura. Vse druge dejavnosti so tudi potrebne, a živa kultura je taki skupnosti neobhodno potrebna, kultura je njena duša. Duša pa je kot taka živa, drugače ni duša. Mora biti živa, da more oživljati, ohranjati pri življenju telo, ki mu je duša, v našem primeru narodno skupnost.

Kultura pa je živa, kadar je več kakor le predmet našega poznanja, morda še našega občudovanja in duhovnega užitka, kadar je tudi ustvarjalna. To je: dokler je zmožna odkrivati nove resnice, izražati lepoto v novih umetninah, urejati skupnost v skladju z novim položajem in podobno. Ustvarjalnost je v novi rasti kulture, v vedno novem naporu in iskanju najboljšega odziva novim izzivom življenja.

Naša slovenska skupnost v zamejstvu in zdomstvu (ali tu živeče slovenske skupnosti, če množinska oblika bolje ustreza dejanskemu stanju) ima na izbiro le dvoje možnosti: ali se skuša ohraniti živa zlasti z živim, to je, tudi ustvarjalnim kulturnim delom, ali pa se prepusti tihemu zatonu in izginjuju v drugih kulturnih skupnostih. To drugo pa ne pomeni le kulturne smrti skupnosti kot take, marveč prav tako kulturni padeč njenih udov. Saj kultura ni kakor obleka, ki si jo lahko izberemo in oblečemo pa zopet slečemo po mili volji. Prava kultura je razvečet lastnih možnosti človeka poedince ali človeške skupnosti, ki se tedaj in toliko spreminja, kolikor se spreminja njen nosilec, poedinec ali skupnost. To pa se ne opravi in ne more opravi v hipu in povsem.

Zato še tako visoka in bogata kultura kake druge skupnosti, ki nam je dostopna, ne odvezuje od potrebe, da tudi mi tvorno in ustvarjalno gojimo kulturo, seveda svojo kulturo, da z njo ostanemo kulturno živi in se še izpopolnjujemo. Kolikor je končni prehod v druge kulturne skupnosti neizogiben in celo umesten, naj bo organski, prehod kulturno živega uda v kulturno živo drugo skupnost, pri čemer se oba kulturno obogatita. Ne opravičuje pa to nikake kulturne inercije.

Iz njenega posebnega kulturnega položaja tudi naši slovenski zamejski in zdomski skupnosti vznika njena kulturna naloga, z njo pa kulturna naloga Slovenske kulturne akcije, ki naj bo pobujevalec naše kulturne ustvarjalnosti.

Naša slovenska skupnost v zamejstvu in zdomstvu ima v svojem konkretnem položaju vsaj tole četverno kulturno nalogo:

a.) Zanimati se mora za kulturni napredek narodne glavnine v domovini ter ustvarjalno pri njem sodelovati, ker je sama prešibka, da bi si mogla ustvariti dovolj močno lastno kulturo, s katero bi mogla živeti in se ohraniti brez zveze z domovino.

b.) Kulturno ustvarjalno mora iskati rešitev vprašanjem, katera ji stavi njen poseben položaj: močan vpliv drugih kultur, pri izseljencih celo razpršenost med pripadniki raznih tujih kultur, vedno večja skušnjava trpne prepustitve tokovom zlasti pri mladini in v zvezi s tem prehitra akulturacija in transkulturacija. Teh vprašanj, posebej še za zdomske skupnosti, ne bo nihče rešil, če jih ne bodo one same. Tudi ni zanje naprej pripravljenih rešitev, ki bi jih mogli le uporabiti ali na konkretne izzive položajev naobrtniti. Treba jih je iskati in to iskanje mora biti ustvarjalno.

c.) Posebej morejo izseljenske skupnosti s svojega položaja v velikem svetu in ko so svojo kulturnost oplodile tudi z vrednotami drugih kultur ter si s tem razmaknile

Tudi vam umetnikom, ki vas je prevzela lepota in ki zanjo delate, pesnikom in književnikom, slikarjem, kiparjem, arhitektom, glasbenikom ter gledališkimi in filmskimi ustvarjalci... vsem vam kliče Cerkev koncila: Če ste prijatelji prave umetnosti, ste tudi naši prijatelji!

Zvezo z vami je Cerkev sklenila že v davnih časih. Vi ste zgradili in okrasili njena svetišča, proslavili njene resnice, obogatili njeno bogoslužje. Vi ste ji pomagali, da je svoje božje poslanstvo izrazila v jeziku likov in podob ter tako približali nevidni svet človeškim čutom.

Cerkev vas potrebuje danes ravno tako kot včeraj. Zato se obrača na vas in vam kliče: Ne dopustite, da preneha ta kar najbolj plodna zaveza! Ne branite se postaviti svojih talentov v službo božje resnice, ne zapirajte svojega duha navdihom Svetega Duha!

Svetu, v katerem živimo, je lepota potrebna, da ga ne prekrije somrak obupa. Lepota in resnica, obe razveseljujeta človeško srce. Obe pomenita dragocen dosežek, ki mu zob časa ne more do živega in ki družni človeška pokolenja v skupnem občudovanju. In to vse po vaših rokah...

Zato naj bodo te roke čiste in nesebične! Zavedajte se, da ste varuhi lepote v svetu. Zato se otesite kratkotrajnih okusov, ki nimajo stalne in prave veljave! Osvobodite se težnje po tujih in nedostojnih oblikah svojega ustvarjanja!

(Pokoncilska poslanica Pavla VI. umetnikom)

ali pa bodo tudi nam nekoč očitali . . .

Slovenski katoličani imamo dolžnost braniti najprej naravne pravice naših bratov in sester, kjerkoli po svetu so te ogrožene ali teptane. Naj gre za slovensko manjšino na Koroškem, ki mora z naravnost jobovsko potrpežljivostjo čakati na to, da ji bo priznana, kar ji po naravi gre! Naj gre za naše brate in sestre na Tržaškem, Goriškem ali v Slovenski Benetiji, ki se morajo z železno voljo boriti za vsako drobtinico. Ali pa naj gre za slovenski narod v osrednji Sloveniji, ki mu je vse od zadnje vojne sem teptana cela vrsta naravnih pravic.

Pred dvajsetimi leti je vrsta držav — med njimi tudi Jugoslavija — podpisala Splošno deklaracijo človekovih pravic. S tem so te države — med njimi tudi Jugoslavija — priznale, da ima vsak človek že po naravi nekatere pravice, ki mu jih nihče ne sme krstiti. V praksi pa so te pravice teptane.

Katere so te pravice? Za primer omenimo le nekatere: Vsi ljudje imajo enake pravice (čl. 1). Vsak ima pravico do svobode mišljenja, vesti in vere: ta pravica obsega prosto izpovedovati vero ali prepričanje posameznik ali skupaj z drugimi, javno ali zasebno, s poukom, z izpolnjevanjem verskih dolžnosti... (čl. 18). Vsak ima pravico do svobode misli in besede: ta pravica obsega pravico, da nihče ne sme biti nadlegovan zaradi svojega mišljenja, in pravico, da vsakdo lahko išče, sprejema in širi sporočila in ideje s kakršnimi koli sredstvi in ne glede na meje (čl. 19). Volja ljudstva je temelj javne oblasti; ta volja mora biti izpovedana v ponavljajočih se resničnih volitvah na podlagi splošne in enake volilne pravice bodisi s tajnim glasovanjem ali pa z glasovanjem, ki mu je enakovredno (čl. 21/3). Vsak, brez razločka, ima pravico do enakega plačila za enako delo (čl. 23/2).

Slovenski katoličani moramo — kjer to moremo — govoriti o teptanju naravnih pravic naših bratov in sester, pa naj bo to komu prav ali ne, pa naj nam kdo očita karkoli. Zavest dolžnosti mora biti močnejša kot strah pred očitki. Ali pa bodo tudi nam nekoč očitali, da nismo izpolnili svoje dolžnosti!

(Naša luč, 5, maj 1969)

PODPRITE NAS —
DARUJTE
ZA KULTURNO AKCIJO !

CORREO ARGENTINO SUUC. 6	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 953701

obzorja, tudi izrečno slovenskim problemom in njihovim rešitvam dati nove in širše razsežnosti. „V velikem svetu je slovenskemu ustvarjalcu zorni kot drug, razsežnost drugačna, ustvarjalni lok svojstven, zajetnejši je in bolj napet v vesoljsko vzpetost“, je napisal v zamejstvu živeči in zdomstvu poznavajoči ocenjevalec v zdomstvu napisanega in izdanega dela. (-jki v Kat. glasu XXI., 8, 1038, z dne 20. 2. 1969, str. 3.) S tako posebnostjo more zdomski kulturni ustvarjalec obči narodni kulturi doprinesiti, če ne vedno nove vrednote, vsaj nove razsežnosti.

č.) Ker je vsaka posebna kultura, tudi narodna in morda ta še zlasti, le donos k obči človeški kulturi in ker je nekaterim narodnim kulturam pronicanje v veliki svet oteženo, recimo, zaradi jezika, ki je manj znan, morejo prav v zamejstvu in zdomstvu živeči člani, ki so se znali ohraniti žive tudi v kulturi lastnega naroda, pa splesti žive vezi tudi s kulturami drugih narodov, pomagati, da kultura lastnega naroda prodre v veliki svet, se v njem uveljavi in oplodi tudi občečloveško kulturo.

Vsem tem in morda še kaki drugi nalogi pa posameznik ni kos. Da more ustvarjalno in sploh kulturno delati, potrebuje poleg gmotnih in tvarnih sredstev zlasti pobude, sodelovanja, ocenjevanja, tudi tekmovanja, predvsem pa možnosti priobčevanja svojih stvaritev drugim. Zato potrebuje povezanosti z onimi, ki se enako hočejo posvetiti reševanju takih vprašanj, in z drugimi, ki morejo in hočejo nuditi tvarno in нравno oporo pri ustvarjalnem delu. Le v taki združbi se bo to moglo zares razvesti in prinesiti vredne sadove.

Med nami je Slovenska kulturna akcija edina združba, ki si je izrečno naložila pobujanje ustvarjalnega kulturnega dela in objavljane kulturnih stvaritev. Če ona odpove ali se izneveri tej nalogi, ni — sedaj — ustanove, ki bi mogla to opraviti. Mnoge možnosti kulturnega dela ostanejo neizkoriščene, ker ustvarjalci brez pobude in brez poti do občinstva ne opravljajo dela, za katerega ne vidijo, kako bi ga mogli nuditi drugim. Če pa vseeno delajo in ostajajo osamljeni, njihovo delo ne more služiti skupnosti, ki ga ne pozna, ne more obogatiti narodne kulture, od katere je ločeno.

Tudi če bi Slovenska kulturna akcija opravila kako drugo, naj bo še tako važno nalogo, za katero pa imamo druge organizacije ali pa jih moremo, in mnogo lažje, še ustanoviti, svojo posebno nalogo, kateri se nobena druga ustanova tako ne posveča in za katero je težje, celo izredno težko ustanoviti novo, pa bi zanemarila, ne bi mogla biti opravičena. Vsakdo, poedinec ali združba, je dolžan najprej storiti to, kar je izrečno, specifično njegova naloga, nato šele svoje sile posvetiti drugim nalogam, pa naj so še tako važne.

Konkretno (in da pomorem k odpravi nesporazuma, ki se posili nareja in vzdržuje): Politika je nad vse častno in vsaki skupnosti neobhodno potrebno opravilo. Zato si skupnost ustvarja organe tudi za to delo. Poleg njih pa ima organe, ki služijo drugim, ne manj važnim potrebam skupnosti. Vsak izmed njih naj se posveča svojim posebnim nalogam ter jih skušaj čim bolje opraviti. Vsak izmed njih ima pravico do svoje področne avtonomije in jo sme braniti. Zlasti podrejanje vsega občestvenega življenja, posebej še v ožjem pomenu kulturnega, politiki, neki določeni, „edino pravilni“ politiki, in to tudi po njeni „agonalni“ ali bojni strani, je bistveno totalitarizmom. Te pa mora kulturni delavec preganjati, kjerkoli jih sreča. Posebej se mora naša Slovenska kulturna akcija ogniti nevarnosti, da pade v roke kakemu totalitarizmu. Nihče niti v Akciji niti zunaj nje pa ne more, ne sme in ne sme nobenemu članu prepovedovati političnega dela. Potrebno je le, da vanj ne potiska in zanj ne zlorablja Akcije, in da ga opravlja kulturno in seveda v нравno dopustnih mejah; to še toliko bolj, kadar se pri tem sklicuje na verska načela. Posebej pa se ume, da tudi Slovenska kulturna akcija kot taka more in sme *razpravljati* o političnih vprašanjih — na akademski ravni in ob spoštovanju stališč drugih.

V tanjše različke se tukaj ne moremo spuščati.

V ustvarjalnem delu, kjer gre za iskanje novih rešitev, marsikdaj tudi čisto novim problemom, najdene rešitve niso takoj popolne, povsem čiste in dokončne. Zato tudi prečesto niso povsem zadovoljive. Vedno je treba iskati boljših. Iskalci jih bodo zamišljali na razne načine in po različnih poteh. Često drug drugega ne bodo umeli. In bodo pokazali na tisto, kar jih v ponujenih rešitvah ne zadovoljuje. Skušali pa bodo doumeti, da vsaka rešitev, kolikor je to, čeprav nepopolna, more pomagati, da se približamo boljši rešitvi. Zato v ustvarjalnem kulturnem delu mora vladati svoboda, vsako predpisovanje rešitev je nasilje. Zgrešeno je, že vnaprej prepovedati kako zamisel rešitve, jo povsem odkloniti, ker takoj povsem ne zadovoljuje, ali morda celo le ker se oddaljuje od našega mnenja ali naziranja. Predvsem je potrebno iskati nastavkov ali zametkov (virtualnosti) pravilnejše rešitve in jim pomagati do čim polnejše udeležitve. V tem je tista pomagajoča ali gradilna (konstruktivna) kritika, o kateri se marsikdaj govori, pa se tako malokdaj pravilno tolmači in res s čistimi nameni priporoča.

Zlasti pa mora taka kritika presojsati le ponujane rešitve, ustaviti pa se pred osebnostjo in pred človeškim dostojanstvom tistega, ki jih ponuja. Pri tem bi bilo dobro, da bi si vzeli za vodilo Ušeničnikove besede: „Kritika bodi, če se treba, ostra, brezobzirna, a so neke meje, ki jih ne sme prestopiti. Te meje so, ko se začne sodba o osebi sami. Tu je treba besede dobro pretehtati in premisliti, ali so pravične in dopustne, ali ne, kar kajpada ni vedno lahko.“ (Izbrani spisi I, str. 6.)

In še nekaj ni lahko, a je potrebno, ko sodimo in morda obsojamo zmote in zablode: paziti moramo, da sodimo v resnici to, kar sojenec meni in vzdržuje, da mu ne pripisujemo, česar ne trdi in ne dela. Streljanje z velikim topom mimo cilja, ne samo ne kaže posebne нравne občutljivosti, marsikdaj tudi ni znamenje posebne umske bistrine.

Sploh pa, mar kdaj pomislimo, kako hud нравni prestop je neosnovano sumničiti in drugim podtikati nazore in namene, ki jih nimajo, za kar potemtakem ne moremo navesti nikakega dokaza? Kdor se zares pošteno bori in upravičeno kritizira, bo svoje trditve in s posebno skrbjo ter odgovornostjo svoje sodbe tudi utemeljil in dokazal. Vsako drugačno ravnanje je ne le nekulturno, marveč tudi нравno zavržno.

Zato je naloga Slovenske kulturne akcije ne le ustvarjanje in priobčevanje kulturnih del, temveč še posebej gojitev tiste kulturne klime, ki pravo in uspešno ustvarjanje omogoča. To pa je klima medsebojnega umevanja in sodelovanja, klima resničnega kulturnega dialoga, klima že označene sodelujoče, gradilne kritike. Zavračati je vsako apriorno in dogmatično obsojanje, zlasti še osebno napadanje, ki je le izraz napuha, zagledanosti v svoj edini prav, ljubosumnega zanikanja vsake vrednosti tistemu, kar so storili ali dosegli drugi. Tudi ko drugim ne moremo dati prav in to povemo, moramo vendar v njihovem delu iskati tistega, kar je prav, naj bo še tako skromno in malo čisto, ter jim iz tistega pomagati k boljšemu in čistejšemu prav, če ga mi zares boljše poznamo, če še ne, pa skupno z njim iskati ta prav.

V taki kulturni klimi, ki naj jo Slovenska kulturna akcija pobuja in ohranja v sebi sami, med svojimi člani in prijatelji, pa v naši slovenski skupnosti v celoti, se tedaj posvečamo resničnemu živemu kulturnemu delu, pa bo Slovenska kulturna akcija in z njo naša skupnost tudi to nalogo svojega poslanstva opravila ter bo pred Bogom, narodom in zgodovino opravičila svoj obstoj.

**KOT ANTIGONA
SMO VRGLI PRST
NA NAŠE GROBE...**

**NAJ V
BLAGOSLOVLJENEM
MIRU POČIVA NAŠ
BRAT ZA ZADNI DAN!**

Jeremija Kalin

kulturni večeri

1. kulturni večer

17. maja 1969.

Novo sezono je Slovenska kulturna akcija začela s prvim kulturnim večerom v Buenos Airesu, v soboto 17. maja ob osmih, v gornji dvorani Slovenske hiše. Večer je bil posvečen RAZGOVORU O SLOVENSKI KULTURNI AKCIJI. Začel se je ob napovedani uri — želimo, da bi ta točnost prišla v navado — z veliko udeležbo: dvorana je bila polno zasedena, mnogi so stali. Med udeleženci so bili zastopniki slovenskih društev in ustanov, ki so bili za to priložnost posebej povabljeni.

V prvem, daljšem delu večera je pet odbornikov Slovenske kulturne akcije — dr. Tine Debeljak, dr. Vinko Brumen, p. Alojzij Kukovića DJ, dr. Mirko Gogala in Ladislav Lenček CM — v približno po deset minut trajajočih referatih razpravljalo o temah: Poslanstvo Slovenske kulturne akcije; Anketa iz leta 1968; Nova pravila in članstvo; Finančno vprašanje ustanove; Delovni načrt Slovenske kulturne akcije, in Odnos Slovenske kulturne akcije do drugih slovenskih organizacij.

Referati so bili jasni, objektivni, brez napadalne osti, četudi so na nekaterih mestih pojasnjevali tudi nastanek in izid zadnje „krize“ v Kulturni akciji. Govorniki so zlasti hoteli pokazati, kako si po skušnjah prvih petnajstih let dela in delovanja Slovenske kulturne akcije zamišljajo njeno prihodnost. Vsi so poudarjali, da Kulturna akcija z zaupanjem zre v bodočnost in da skuša z resnim prizadevanjem premagati nekatere pomanjkljivosti prejšnjih let. Ti popravki bodo pač zahtevali nekaj več začetnega navora in iznajditeljskega duha. Predsednik je posebej poudaril, da se bo ustanova trudila za pomlajenje svojega delovnega

kadra, zato bo v svoje vrste povabila mlade slovenske kulturne moči.

Po odmoru se je začel drugi del večera: razgovor občinstva z referenti. Razgovor je vodil podpredsednik arh. Marjan Eiletz. Strah, ki je morda koga prevzemal, da bo ob tem razgovoru prišlo do morebitnih neljubih napevov, se je izkazal za neosnovan. Razgovor je tekel mirno. Med predlogi in vprašanji, ki so jih zastavljali poslušalci, so bila zlasti tale: 1. vsaj nekateri kulturni večeri naj bi se priredili posebej v kakem slovenskem društvenem domu v Velikem Buenos Airesu; Kulturna akcija bi se tako otresla vtisa, da ji gre le za zaključen krog ljudi, hkrati pa bi se tako širši krogi prepričali o miselnosti njenih sodelavcev. Odbor je ta predlog vzel na znanje in ga bo nadrobneje pretresal. — 2. Na vprašanje, kakšni članki bodo lahko priobčeni v glasilih Kulturne akcije, je odbor pojasnil, da vse, kar se za publikacije naše ustanove napiše, mora po pravilih v presojo kolegialnega vodstva Kulturne akcije; le-to presodi, če se napisano zares sklada z idejnim temeljem ustanove. Ta miselna smer je seveda tako široka, da pripušča možnost mnogih odtenkov. Samo v bistvenih rečeh se zahteva enotnost, v drugem pa krščansko pojmovana svoboda mišljenja in izražanja. Krščanstvo je v temeljih vedno isto, a istost je treba pojmovati dinamično — ista načela se danes drugače naobračajo na spremenjene razmere, kot se je to dogajalo v drugačnih okoliščinah. — 3. Tudi iz vrst občinstva je izšel nujen predlog, da je treba poiskati in v delo Kulturne akcije pritegniti mlade, sveže moči, ker bo „po njih v Kulturni akciji zavel svež veter“.

Slovenska kulturna akcija je vsem, ki so ji dali s tako lepim obiskom tega prvega uspelega kulturnega večera svojo zaupnico, iskreno hvaležna.

3. kulturni večer

sobota 21. junija 1969
točno ob osmih
v gornji dvorani Slovenske hiše
Ramón L. Falcón 4158

Literarni odsek

**POLJSKA EMIGRACIJSKA
LIRIKA 1939 – 1945.**

Uvod in prevodi pesmi
dr. Tine Debeljak

Recitacije

Gledališki odsek

Spremnne podobe projekcije
izvirnih lesorezov Bare Remec

4. kulturni večer

sobota 5. julija 1969.
točno ob osmih
v gornji dvorani Slovenske hiše
Ramón L. Falcón 4158

Teološki odsek

dr. Mirko Gogala

**CERKEV in PROBLEMI
LATINSKE AMERIKE**

Bara Remec: Marija Koželska

iz poljske medvojne lirike

Jerzy Bazarowski

MATI BOŽJA KOŽELSKA

Vsa v solzah Mati božja prišla je do Bagdada
s krvavimi nogami, z zavezano je glavo,
Mati božja poljska, bedna, izpod Leningrada,
za nami je prišla, da maršom bo v spremljavo.
Angeli takoj so po širni pušči zbrali
vse žive in umrle, vse v tilnik ustreljene.
Skromno Mati božja dviga se na skali —
razprše meglé se, nebo se v sij odene,
spusti se Bog s svetniki: preštejé mu vojsko,
Marija pa o svojih iz Katyna raportira.
Tedad zaplákala je vsa trpeča Poljska,
namesto krogov angelskih in godbe — plač zasvira...
Šli polki čez Bagdád so k žitnici bogati:
na čelu Koželščáni v nevidljivi jati,
med njimi Mati božja — blešči obstreta sij se —
in čaka, da ukaže: Ustreljeni — odpočij se!

(Poslovenil Tine Debeljak)

Marija Koželska je lesena soha, ki jo je izdelal poljski vojni ujetnik v taborišču Koželsk pod Leningradom, odkoder so sovjeti vozili ujete poljske častnike, okrog 12.000, na pomor s strelom v tilnik v jamo v vasi Katyn.

POJSKA EMIGRACIJSKA LIRIKA 1939-1945

(3. kulturni večer, 21. VI. 1969)

Pred tridesetimi leti, 1. septembra 1939, se je na Poljskem začela druga svetovna vojna. Te tridesetletnice ene največjih tragedij v svetovni zgodovini, katere posledice so se tako krvavo znesle tudi nad Slovence, se hočemo spomniti na 3. kulturnem večeru 21. junija 1969. Večer, ki je v okviru Literarnega odseka s sodelovanjem Gledališkega, obseže predavanje dr. Tineta Debeljaka in njegove pesniške prevode iz poljske emigracijske in vojaške lirike iz let 1939 do 1945. Namen večera je, da spoznamo, kakšna je zdomska lirika drugih narodov in da presodimo svoj slovenski opus ob njej; pa tudi, da spoznamo del poljske književnosti, ki se na to obdobje nanaša, in hkrati tega obdobja pot, kakor se kaže v pesmi.

Še na predvečer izbruha svetovne vojne je eden največjih sodobnih poljskih pesnikov Kazimierz Wierzyński napisal pesem *Sveti Bog*: „Sveti Močni, Sveti in Najmočnejši / blagoslovi junaštvo in hrabrost mož, / blagoslovi naše vojskovanje, s katerim gremo na sovraga, / usliši naše klicanje: / Naj bo naša zmaga!“ S to pesmijo, ki jo je Tine Debeljak prevedel že za Dom in svet 1940 leta, je začela zoreti antologija, ki jo je prevajalec končal v Rimu leta 1947 in jo pripravil za tisk v poljskem izvirniku in v prevodu z izvirnimi lesorezi Bare Remčeve kot prvo knjigo *Intermariuma*. A knjiga ni izšla.

Najboljši poljski pesniki, ki so emigrirali v Anglijo in v ZD, kot tudi pesniki, ki so se iz sovjetskega ujetništva rešili v Andersovo armado, so spesnili te pesmi, v katerih je nazorno pokazana pot poljskega trpljenja in tavanja. Uničenje domovine, domotožje tujine, pokol oficirjev v Katynu in delo po taboriščih, vojska na Bližnjem vzhodu v Palestini, potem pa v Egiptu pred Tobrukom, pa spet poljska zmaga na Monte Cassinu, po drugi strani pa varšavska vstaja 1944, obupen klic iz nje — po municiji... zasedba po Rusih in pot v svet ter nevrnitev domov, vse to je vsebina te antologije, ki jo je prevajalec dr. Debeljak tudi smiselno uredil. In naslovil to antologijo naroda, ki je v zmagi poražen: **ŽALOST ZMAGOSLAVJA**.

Izvajanjem predavatelja dr. Debeljaka bo sledil drugi del večera, ko bosta *Pavči Eiletzeva* in *Nikolaj Jeločnik* prednašala pesniške prevode antologije. Recitacije bodo požlahtnile projekcije izvirnih lesorezov *Bare Remčeve*, ki še niso bili priobčeni.

CERKEV IN PROBLEMI LATINSKE AMERIKE

(4. kulturni večer, 5. VII. 1969)

Medellín!... Medellín!...

To ime odmeva po vsem ameriškem kontinentu in še čez, odkar so se lani (avgusta in septembra 1968) v tem kolumbijskem mestu zbrali škofje latinske Amerike na drugo splošno konferenco. Ta zbor, ki ga je osebno začel papež Pavel VI. ob svojem obisku na svetovnem evharističnem kongresu v Kolumbiji, je imel namen, prilagoditi napotke in navodila 2. vatikanskega koncila na posebne razmere ameriške celine. Uradno geslo zborovanja je bilo: „Cerkev v sedanjem preoblikovanju latinske Amerike v luči 2. vatikanskega koncila“. Zato so nekateri to konferenco posrečeno nazvali kar: Mali koncil v Medellínu.

Škofje so ob tej priložnosti svojo pastirsko skrb posvetili trem velikim področjem. Na področju pravega človeškega povišanja so obdelali vprašanja glede pravičnosti, miru, družine, vzgoje in mladine. S področja evangelizacije in rasti vere so jih predvsem zanimala vprašanja, ki se nanašajo na dušno pastirstvo ljudstva in izbranih skupin (elit), na katehezo in liturgijo. Na področju vidne Cerkve in njenih struktur pa so obdelali naslednja poglavja: gibanja laikov, duhovniki, redovniki, vzgoja duhovnikov, ubožstvo v Cerkvi, skupno dušno pastirstvo in družbena občila.

Končni dokument te konference, ki vsebuje sklepe o naštetih 16 vprašanjih, je papež Pavel VI. potrdil 24. oktobra 1968. S tem se je začelo novo obdobje v življenju Cerkve v latinski Ameriki. V tem pa je tudi vključena dolžnost, da te sklepe temeljito preučimo, njih poznanje čim bolj razširimo med ljudi in se resno potrudimo, da jih postopoma tudi dejansko uresničimo. To je dolžnost vsega božjega ljudstva, še posebej pa njegovih pastirjev v posameznih deželah.

Zato so se tudi v Argentini letos konec aprila zbrali škofje iz vse države v San Miguelu pri Buenos Airesu. Pretresali so ista vprašanja kot v Medellínu, le da tokrat s stališča konkretnih argentinskih razmer. Ob koncu so objavili „Izjavo argentinskih škofov o prilagoditvi sklepov II. splošne konference latinskoameriških škofov v Medellínu leta 1968 na sedanjo stvarnost dežele“.

Od vseh vprašanj, ki so se obravnavala v Medellínu in San Miguelu, so zahteve po pravičnosti in miru med najvažnejšimi.

Zato bomo na četrtem kulturnem večeru, ki bo v okviru *teološkega odseka* Slovenske kulturne akcije, te sklepe kratko analizirali in iz njih povzeli zlasti vse, kar nam pomaga osvetliti našo slovensko izseljensko stvarnost, ki je tudi del celotne stvarnosti latinske Amerike.

slovenska prisotnost v svetu

SLOVENSKI PRAZNIK V RIMU

9. maja letos je papež Pavel VI. ob navzočnosti vseh slovenskih škofov v Klementinski dvorani v Vatikanu sprejel v posebni avdienci čez 500 slovenskih romarjev, ki so prišli v Rim k slovesni papeževi blagoslovitvi vogelnega kamna slovenskega bogoslovnega zavoda Slovenicum v Rimu. Zavod, ki je namenjen duhovniški vzgoji in višji izobrazbi slovenskega klera, bo verjetno dograjen s podporo vseh Slovencev, doma in na tujem, leta 1971. Ta pomembni kulturni spomenik, ki nas postavlja v večnem Rimu v vrsto največjih narodov, je hkrati nova, močna afirmacija plodne slovenske prisotnosti v svetu.

Pavel VI. je slovenske goste najprej prosto nagovoril s temi besedami:

Ko vas z velikim veseljem sprejemam, mi je neugodno, da vam ne morem govoriti v vašem jeziku. Toda srce pove več kot besede. Vedite: zelo smo srečni ob današnjem sprejemu. Ta trenutek je za nas in za vas poln veselja, radosti, upanja in hvaležnosti Gospodu.

Ganite so nas besede vašega nadškofa in metropolitana, ker pričajo o vaši veri, ljubezni do Cerkve in do naše osebe. Nekaj pa je napravilo na nas še poseben vtis. To je vaša zvestoba! Pri raznih srečanjih nas večkrat vprašujejo, kaj naj v teh težavnih in zmedenih časih stori dober katoličan. Preprosto odgovorimo: Zvest naj bo! Bodite zvesti.

S svojim prihodom in ploskanjem, s pričevanjem svojih čustev nam govorite o svoji zvestobi. Zato vam pozdravljamo in vas blagoslovljamo. To vam priporočamo, k temu vas spodbujamo tudi za naprej. Kristus je dejal apostolom: Ostanite v moji ljubezni! Zato vam ponavljamo: Ostanite v Kristusovi ljubezni, v ljubezni do Cerkve in do vse katoliške skupnosti!

Vam duhovniki, bogoslovci (tu se je papež obrnil k skupini letošnjih novomašnikov), zastopniki naroda, ki je že stoletja zvest Cerkvi, še enkrat ponavljam: Bodite ponosni in močni v svoji zvestobi Kristusu in Cerkvi!

Po teh iskrenih besedah je papež prebral še uradni nagovor, ki ga prinašamo v španskem prevodu, da tako pomembnost tega zgodovinskega srečanja pokažemo tudi v špansko-ameriškem svetu. Uradni papežev nagovor so objavili skoraj vsi slovenski listi doma in zunaj domovine.

9. maj 1969 bo za vedno ostal vklesan v zgodovini slovenskega naroda in slovenske kulturne tvornosti.

NOV SLOVENSKI NADŠKOF

Papež Pavel VI. je dosedanjšega zastopnika Svetega sedeža pri UNESCO v Parizu msgr. dr. Jožeta Žabkarja imenoval za naslovnega nadškofa in mu poveril mesto apostolskega pronuncija na Finskem.

cerkev in svet

• Nepravilni položaj peruanskih kmetov, njihove nečloveške delovne pogoje in mednarodni denarni kapitalizem je peruanski episkopat na zaključku svoje generalne skupščine v izredno pogumnem dokumentu, ki nima para, ožigosal. V Peruju vlada skrajna revščina in veliko bogastvo ter nepravilni sistem velikih posestev. Tuj kapital mora priti v Peru (amerikanski in ruski), da pospeši razvoj, vendar brez političnih pritiskov. Njegov zaslužek mora ostati v okviru pravičnosti in ne sme biti uporabljen proti interesom domačinov. Imetniki gospodarske sile morajo svoj produktivni kapital investirati v deželi sami, ne pa v inozemstvu.

• V imenu vseh holandskih škofov je predsednik holandske škofovske konference kardinal Alfrink papeža Pavla VI. nujno zaprosil, naj bi dal problem duhovniškega celibata v celotni Cerkvi na diskusijo. Formalna prošnja kardinala je odgovor na papeževo pismo Alfrinku, v katerem papež izraža svojo zaskrblje-

nost zaradi resolucije, ki so jo izrazili delegati škofov in duhovnikov na nekem zborovanju oktobra lanskega leta. V tej resoluciji je rečeno, da naj bodi v Cerkvi dana možnost tako za neporočene kot za poročene duhovnike. Tudi velika večina holandskih katoličanov zagovarja mnenje, da je treba odpraviti obvezen duhovniški celibat, zavzema pa se za to, da se to zgodi v popolnem soglasju z njihovimi škofi, s papežem in episkopatom vsega sveta.

• Češki in slovaški škofje so izjavili, da je Jan Palach dal svoje telo iz ljubezni do domovine, ljudstva, svobode in resnice. Njegovo dejanje bo sodil Bog.

• Sv. pismo se je 1968 izkazalo v Jugoslaviji kot bestseller. Tako v hrvaškem kot v slovenskem jeziku je bil izdan po en popoln prevod svetega pisma in slikana biblija za mladino. Celotna naklada teh štirih izdanj je znašala 165.000, izkazala pa se je za veliko premajhna.

S.S. PAULO VI BENDIJO LA PIEDRA ANGULAR DEL COLEGIO ESLOVENO EN ROMA

Quinientos peregrinos de las diócesis eslovenas de Ljubljana, Maribor y Koper, acompañados por sus obispos, fueron recibidos el 9 de mayo por Paulo VI, quien durante la audiencia bendijo la piedra fundamental del nuevo Colegio Esloveno en Roma y saludó a los visitantes con estas palabras:

Venerables hermanos y amados hijos:

Os recibimos gozosamente y os damos las gracias con todo nuestro corazón de padre por el homenaje que hoy nos habéis querido tributar impulsados por vuestro ardiente afecto.

Hemos sabido las causas que os han movido a emprender esta peregrinación, la primera entre ellas el hecho de la erección canónica de vuestra provincia eclesiástica con sede metropolitana en Ljubljana. Estos motivos nos llenan de serena alegría, porque manifiestan la sinceridad, la firmeza y el ardor de vuestra fe católica. Esta fe católica que en otro tiempo llevaron a vuestra nación los santos hermanos Cirilo y Metodio, no sólo la habéis recibido como preciosa herencia y la habéis conservado a través de los siglos con invencible fortaleza de ánimo, sino que, además, nunca habéis cesado de mantenerla y vivirla junto a la cátedra de Pedro. Habéis dado una prueba de ello con la laudable decisión de construir en Roma un Colegio, en el que vuestros sacerdotes puedan perfeccionarse en la ciencia sagrada y en el amor a Cristo y a su Iglesia.

Podéis comprender fácilmente con qué deseo y con cuánta esperanza, accediendo a vuestros ruegos, bendeciremos la piedra angular de este colegio, que, como feliz presagio, está situado junto al sepulcro del mismo Príncipe de los Apóstoles.

Realizando este acto con amorosa voluntad, tenemos la certeza de que el Colegio, que va a ser edificado, robustecerá aún más en vosotros aquella fe romana que elogió San Pablo Apóstol (Rom., 1, 2) y unirá con nuevos y más estrechos vínculos vuestra provincia eclesiástica a esta Sede Apostólica.

Haga realidad estos paternos deseos y los lleve a feliz término nuestra bendición apostólica que, en prenda de gracias celestiales, os impartimos de todo corazón en el Señor a vosotros y a la amada nación eslovena.

(L'Osservatore Romano - El Observador Romano, Buenos Aires, 27-V-1969, Año XIX, N° 849.)

DALMATINOVA BIBLIJA

Na tiskovni konferenci na Mladinski knjižnici v Ljubljani so založniki slovensko občinstvo obvestili, da so izšli prvi izvodi faksimilirane Dalmatinove biblije iz leta 1584. K temu so dodali še presenetljivo novico, da je Mladinska knjižnica sklenila doseči tudi število izvodov, kot jih je pred skoraj 400 leti imel Dalmatinov izvornik, to je 1500 primerkov. K temu sklepu je založbo napotilo dejstvo, da se je že nekaj dni po televizijski oddaji, na kateri je bilo sporočeno, da je vseh prvotno planiranih 1000 izvodov prodanih, oglasilo še več kot 100 novih naročnikov. Vsi seveda knjige ne bodo dobili hkrati, ker bo razpošiljanje, zvezano z zamudnim ročnim vezanjem, trajalo 2 do 3 mesece.

• V Beneški Sloveniji izhajajo lističi *Dom, edini v beneškem narečju*. Izdajajo in pišejo ga — slovenski duhovni.

Buenosaireški slovenski tednik SVOBODNA SLOVENIJA je v zadnjih mesecih že nekajkrat simpatično poročal o Slovenski kulturni akciji. Tako je bil to prvi slovenski časopis, ki je prinesel krajše poročilo o občnem zboru marca meseca letos, kjer je objavil tudi sestavo novega odbora. Pred prvim letošnjim kulturnim večerom je prinesel članek o vsebini in namenu le-tega. V tednu po tem kulturnem večeru pa precej obširno poročilo o poteku in glavnih mislih na večeru obravnavanih referatov.

NAŠA LUČ, mesečnik za Slovence na tujem, ki izhaja v Celovcu, je v svoji 5. letošnji številki (maj 1969) registriral nedavni občni zbor Slovenske kulturne akcije in objavil novi odbor.

KLIC TRIGLAVA, ki izhaja v Londonu že 22. leto, pa je maja letos v svoji 360. številki prinesel daljše, nepriestransko poročilo o marčnem občnem zboru v Kulturni akciji v Buenos Airesu, z naslovom *Nova ločitev duhov?* Namesto avtorjevega podpisa je pod naslovom pristavek „Od našega sodelavca“. V poročilu, ki obseže skoraj štiri stolpice v listu, je omenjeni „sodelavec“ napisal tudi naslednje misli, ki jih zapišemo dobesedno v informacijo, kako slovenski javni delavci drugod po svetu zro na trenutno stanje v Kulturni akciji.

„Na tem občnem zboru (občni zbor SKA, 22. III. — o.u.) so živo razpravljali ob osnutkih za nova pravila. Zdi se, da je formalno šlo za novo besedilo prvih členov, ki naj bi se jasno in konkretno izrekli za protikomunističen značaj Akcije, odnose naj bi v njih ne bilo »izključujočega agresivnega protikomunizma«, čeprav je poudarek na krščanskem svetovnem nazoru, ki da vključuje tudi že protikomunistično usmerjenost. Dejansko pa se dozdeva, da je šlo za to, kdo in kako bo v bodoče vodil organizacijo.

Da notranje razmere v Akciji že nekaj let niso bile za vse člane in podpornike zadovoljive, ni mogoče zanikati. To se je opazilo po eni strani v zastoju z izdajanjem knjig in revije Meddobje, po drugi strani pa z vedno bolj polemičnim Glasom, ki je pod zastavo antikomunizma zahajal že na politično področje, čeprav je v isti sapi treba priznati, da je bil pisan in urejevan živahno, zanimivo in z mnogimi informacijami. Toda lahko je bilo predvidevati, da dolgo časa ne bo moglo iti tako naprej. Kajti na tej osnovi bi SKA, kot jo je bilo moč razumeti od njenega postanka pred petnajstimi leti, nujno zašla v stagnacijo, ali pa — kar se zdi verjetneje — v postopno, a dejansko formiranje neke vrste politično-kulturne akcijske skupine, ki pa je formalno nikakor ne bi bilo mogoče istovetiti s politično stranko.

Imam občutek, da se je v SKA pričela neke vrste ločitev duhov v zgodnji pomladi 1965, ko so se v Rimu začele priprave za »protokol« med Vatikanom in Beogradom. Verjetno bi se moglo celo reči, da gre v Argentini med tamk. Slovenci nekako za dve struji tudi kar zadeva pokoncilski aggiornamento katoliške Cerkve. Iz Glasu je bilo čutiti kritiko nad dogovorjenim modus vivendi med režimom in hierarhijo. Ob tem se je potem kristalizirala obča in konkretna »politika« (v angleškem smislu 'policy') Zdomstva v Argentini, ki se nikakor ni omejila le na Slovensko kulturno akcijo, ampak je neposredno ali posredno prizadela skoro sleherno organizirano slovensko družbo v Argentini. Ali potem preseneča, če je, recimo v Glasu, dobila večji pouda-

SLOVENSKO KATOLIŠKO AKADEMSKO DRUŠTVO v Buenos Airesu je na Slovensko kulturno akcijo naslovlilo naslednji dopis:

1. maja 1969.

Slovenska kulturna akcija
Buenos Aires

Cenjenemu odboru!

V imenu akademikov, zbranih na današnjem rednem občnem zboru, Vas iskreno pozdravljamo in želimo mnogo uspehov pri Vašem delu.

Za odbor

Janez Jelenc, predsednik Terezka Prijatelj, tajnica

Zgodovinar VEKOSLAV BUČAR je 17. maja 1969 iz Rima pisal predsedniku Kulturne akcije dr. Tinetu Debeljaku. Iz pisma povzemamo naslednji odstavek:

Predvsem Ti iskreno čestitam k Tvoji izvolitvi za predsednika SKA. To gotovo pomenja v njenem delovanju mejnik, kar more biti našim kulturnim naprom v zamejstvu samo v korist. Tvoje naglaševanje obrambe krščanske etike kot ideološke smeri v SKA podpisujemo z veseljem vsi, ki nismo pripadali katoliški politični, ali, če hočeš, „klerikalni“ skupnosti. Mi nismo nikdar bili antikrščanski ali celo ateisti. Verovali smo in verujemo v vzvišenost, lepoto in globino Kristusove Besede in iz nje izvirajoče etike; bili pa smo nasprotni njeni zlorabi v dnevne politične svrhe. Prijateljsko Ti zagotavljam, da pri svojem ne baš hvaležnem delu vedno lahko računaš na mojo pomoč, kolikor Ti jo lahko v mejah mojih možnosti na daljavo nudim in seveda kolikor bi Ti ta bila dobrodošla.

rek ortodoksna protikomunistična linija, ki jo je zastopal njen urednik, ki je bil istočasno tudi predsednik Akcije? Preseneča gotovo ne, pač pa pojasni, zakaj je potem prihajalo do trenj v vodstvu in do kritiziranja takega pisanja med člani. Kolikor morem soditi, kritiki na primer niso osporavali g. Jurčecu pravice, da ima svoje mnenje o teh rečeh, pač pa se niso mogli sprijazniti s tem, da je tako pisal v Glasu, četudi pogosto pod svojim imenom, ker je Glas nekaj uradni list Slovenske kulturne akcije. Ta sicer združuje v bistvu protikomunistične Slovence, ki pa se med seboj precej razlikujejo po tem, kako naj se vodi politična borba za demokratizacijo razmer v domovini.“ (Podčrtali smo mi. — Op. ur.)

Potem po dopisnikar navaja odstavke iz članka tajnika p. Kukovice DJ iz Glasa 11. IV. 1969, objavi tudi daljši izvleček iz „slovitega“ Pojasnila gg. Jurčeca, Geržiniča in Finka. Slednjič pa citira spet navajanja Ladislava Lenčaka CM iz 5. letošnje številke Glasa, objavi imena vseh, ki sestavljajo novi odbor Kulturne akcije in za jasnejšo presojo svojim bralcem iz Glasa št. 5 letos ponatisne tudi 1. člen iz ustanovnih pravil SKA iz leta 1954, pa sporne člene iz obeh osnutkov pravil, predlaganih na nedavnem občnem zboru.

okno v svet

SPOMENIK PESNIKU ŠEVČENKU

bodo postavili v Buenos Airesu v parku 3 de Febrero v Palermu, najlepšem in najodličnejšem delu argentinske prestolnice. Ukrajinski skupnosti v Argentini je uspelo, da je argentinska vlada izdala poseben zakon o postavitvi spomenika in ustanovila posebno komisijo, ki ji predseduje general Gallo. Verjetno je to prvi spomenik kakšnemu slovanskemu pesniku v Južni Ameriki. Temeljni kamen je bil že blagoslovljen. — Za uvod v slovesnost vzidave temeljnega kamna je predaval pri novoustanovljenem Centro Cultural Argentino-Ucranio svetovno znani esejist, prevajalec, literarni kritik in filolog, član argentinske Academia de Le-

tras, prof. Angel J. Batistessa, ki ga je ukrajinskemu občinstvu predstavila dr. Ivanička. Batistessa je govoril o Tarasu Ševčenku kot o pesniku svobode in je za sklep podal svoj prevod najbolj znane ševčenkove pesmi Testament. (Mimogrede: ta pesem je bila dvakrat že tudi slovenjena: prvič jo je prevel J. Abram v drugotni, verjetno od Rusov cenzurirani enačici v Kobzarju; drugič pa v izvirni obliki Tine Debeljak v Meddobju.)

Pri slovesnosti blagoslovitve temeljnega kamna so bili navzoči zastopniki argentinskih oblasti in ukrajinska skupnost v Buenos Airesu. Govorila sta general Gallo in prof. Angel J. Batistessa; blagoslovila pa sta kamen pravoslavni ukrajinski nadškof za vso J.

Ameriko s sedežem v Braziliji msgr. Stkalski in katoliški škof msgr. Sape-ljak.

Popoldne je bila slavnostna akademija z govorom podpredsednika pripravljalnega odbora Čarneckege ter z nastopi igralka Selve Lesbegueris, pianistke Rozalije Bachor, baritonista Nina Binachija, sopranistke Hale Maksymenko in violinista Borisa Čumačenka. Prizor, kako stopa Taras Ševčenko na svoj bodoči spomenik, v režiji Mykole Holodyka, je sklenil umetniško visoko podano proslavo.

K vsem prireditvam je bil posebej povabljen in se jih je udeležil predsednik Slovenske kulturne akcije dr. Tine Debeljak.

V ROGU LEŽIMO POBITI...

Scenična komemoracija

Za štiriindvajsetletnico pokola slovenskih domobrancev, ki so bili skupaj s sto in sto civilnimi begunci od Angležev izdani in iz Vetrinja prodani komunističnim partizanom maja 1945, se je slovenska demokratična skupnost v Buenos Airesu spomnila njihove žrtve in njihove herojske zmage v mučniški smrti.

Praznik Junakov smo slovesno proslavili v nedeljo 1. junija 1969 v Slovenski hiši v Buenos Airesu. Po počastitvi pred spomenikom Junakov, ki jo je kronal kremenit govor predsednika Zedinjene Slovenije Boža Starihe, in po spominski koncelebrirani maši v dvorani s homilijo msgr. Antona Oreharja, je Gledališki odsek Slovenske kulturne akcije, ob sodelovanju Slovenskega gledališča v Buenos Airesu, mladinskih ter akademske organizacije na odru uprizoril scenično komemoracijo V ROGU LEŽIMO POBITI, ki jo je zamislil in za to priložnost pripravil režiser Nikola Jeločnik.

Naslov komemoracije je povzet po naslovu dokumentarčne knjige Tomaža Kovača o pokolu slovenskih domobrancev, ki je nedavno izšla pri Mohorjevi v Celju. Jeločnik je na nekatere izbrane tekste iz Velike črne maše za pobite Slovence pesnika Jeremija Kalina ustvaril svojski scenični kolaž, ki ga je požlahtnil s hkratnimi projekcijami izvornih linorezov in perorisb akad. slikarice Bane Remčeve, z uporabo glasov na magnetofonskem traku, sferične in elektronske glasbe, bežnih koreografskih zaznav, igro treh recitatorjev — Nataša Smersujeva, Marjeta Rožančeva in Maks Nose — pa z baladnim prikazom padanja junakov v brezno s posebnim rožnato rumenkastim svetlobnim slapom za prosojno črno tenišco. Skupine plastično razseženih teles po odru, za spet silhueta pohoda v brezno so arhitektoniki zamislili pomogli do prepričljivosti.

Predstava je v gledalcih zapustila globok vtis.

Gledališki odsek Slovenske kulturne akcije je s to predstavo vredno in tehtno začel svoje jubilejno leto. Slovenska kulturna akcija se je po njem pridružila priznanju svobodnih Slovencev njim, ki so vse dali, da bi domovini svobodo ohranili!

razgledi

AMFITEATRALNO GLEDALIŠČE v Teatro San Martín (Sala Casacuberta) je začelo svojo sezono 16. maja s krstno predstavo satirične komedije na buenosairesko življenje "La Pucha", delo Oscar Vialeja. — Stalno Judovsko gledališče Sha je sezono začelo z uprizoritvijo najnovejše drame Američana E. Albeja "Vse na vrtu", ki jo je režiral David Stível z Barbaro Mujico v glavni vlogi. — Teatro ABC uprizarja eno najlepših dram Antona Čehova "Galeb", v impresionistično zasnovani režiji in igri. — V Teatro Agón so začeli sezono s predstavo najnovejše Dürrenmattove tragikomedije "Meteor". — V Institutu Torcuato Di Tella je žal zaviden uspeh Jorge Petraglia z avantgardno H. Pinterjevo novo dramo "Pritlikavci".

— Državno dramsko gledališče Teatro Nacional Cervantes pa po končanem gostovanju madridske gledališke skupine María Guerrero uprizarja spet Nelé Roxlejevo komedijo "Una viuda difícil". — Od srede junija pa v tem velikem buenosaireskem gledališču gostuje z zavirljivim uspehom sloviti francoski mojster pantomime Marcel Marceau.

ČUDEŽNA SVETILKA JE Naslov svojski, visoko umetniški in močno gledališko avantgardistični predstavi, ki jo od srede maja nudijo v Teatro Coliseo v Buenos Airesu izbrani mladi češki in slovaški gledališčniki — igralci, plesalci, pevci, režiserji, koreografi, scenografi, skladatelji in drugi — kakih 60 po številu. S to predstavo, ki je nekak "collage" tragedije, komedije, vodevila, kabareta, muzikala, opere, operete in revije, so češko-slovaški umetniki gostovali že po vsej Evropi in tudi na svetovni razstavi 1967 v Montrealu, v Kanadi. V Bruslju so si zadobili pet najvišjih belgijskih nagrad, v New Yorku pa je predstavo spremljalo tolikšno navdušenje, da so gostje v Carnegie Hall ostali cela dva tedna. Pred nedavnim so gostovali tudi v Ljubljani.

• Bachovi festivali, ki jih prirejajo po različnih nemških mestih, so danes že tradicija in svetovna muzikalna privlačnost. Med najbolj slovite štejejo festival v Münchnu, ki ga vodi in pripravi organist in dirigent Karl Richter. Letošnji Bachov festival v Münchnu bo od 21. do 29. junija. Richter sam bo poleg orgelskih koncertov dirigiral

ZA GLAS: Herman Zupan, Ramos Mejía, 800 pesov (poleg že javljenih 10.000); Ciril Pergar Buenos Aires, 500 pesov; N. N., Morón, 500 pesov; Jože Peternel, Jáuregui, 1000 pesov; prof. dr. Zlatko Tomšič, Tucumán, 650 pesov. (Vsi navedeni iz Argentine.) Prof. Jože Paternost, ZD, 5 dolarjev.

JUBILEJNI DAR GLASU: Leopold Šparhake, Buenos Aires, 2000 pesov; Dorian Heller, Buenos Aires, 2000 pesov; Janez Ložar, Brazilija, 2000 pesov; Štefan Tonkli, Italija, 6000 lir; Katoliški glas, Gorica, 5000 lir.

PROSTOVOLJNI PRISPEVKI na I. kulturnem večeru 17. maja 1969 v Buenos Airesu, 4807 pesov.

MECENSKI DAR: Slovenska hranilnica S.L.O.G.A. z. z o. z., Ramos Mejía, Argentina, 25.000 pesov.

podporno članstvo

K podpornemu članstvu naše ustanove so se doslej prijavili in plačali zapise zneske naslednji:

- DUŠAN PIP, Avellaneda, 2000 pesov;
- prof. PAVLE VERBIC, Morón, 2000 pesov;
- SIMON RAJER, Morón, 2000 pesov;
- JOŽE POZNIČ, Ramos Mejía, 2000 pesov;
- BORIS KOMAN, Mar del Plata, 5000 ps.;
- FRANC REBERŠČAK CM, Slovenska vas, 1000 pesov (prvi obrok).
- VINKO LEVSTIK, Rim, 10 dolarjev

tudi „Janezov pasijon“, kjer bodo peli Dietrich Fischer Diaskau, Herta Töpfer, Ernst Häfliger in Kieth Engen. — V Ansbachu bo Bachov teden od 25. julija do 1. avgusta. Sodeloval bo ruski violinist Nathan Milstein z interpretacijo Bachovih sonat. Angleški lutnar John Williams, ameriški čelist Janoš Starker, češka klavičnistka Suzana Ružikova in dunajski pianist Jörg Demus bodo nastopili na istem festivalu. Glavni orkestralni skupini pa sta Philippe Caillard, iz Pariza, in Leonhardt, iz Belgije. — V Heizdelbergu bo Bachov festival od 25. do 29. julija, kjer bodo nastopili komorni orkestri, instrumentisti in vokalisti. Vrh festivala bo izvedba Bachove Slavnostne maše.

• Arnold Wesker, znan slovenskemu občinstvu posebno po sloviti drami „Korenine“, je napisal novo dramo z naslovom "The last play" (Poslednja igra). Lani je angleško in svetovno gledališče presenetil z dramo "The friends" (Prijetelji), ki jo je pisal dve leti. Obe Weskerjevi igri bodo hkrati v krstni predstavi uprizorili v Londonu in New Yorku. Londonsko predstavo bo režiral avtor sam.

knjige knjige knjige

V SIBILINEM VETRU

• Tržaški pisatelj *Alojz Rebula* je dobil "Prešernovo pomoč", ki je poseben del vsakoletne slovenske Prešernove nagrade, za obširni, čez 600 strani obsegajoči roman *V Sibilinem vetru*, ki ga je tudi izdala Slovenska Matica. Roman se godi v rimski dobi za vladanja Antonina Pija in Marka Aurelija v Rimu, v Atenah, v Antohiji in v severni Panoniji, mimo krajših postankov v Petoviji, Celeji, Emoni in ob koncu ob Taljamentu. Čas konfliktov med ugašajočim poganstvom in vedno bolj prodirajočim krščanstvom je znal pisatelj obdelati tako sugestivno in umetniško vredno, da je z romanom — po Katoliškem glasu v Gorici, ki ga ocenjuje — *slovenstvo dobilo novo, veliko delo*. V njem je slovenski razumnik razpel probleme, ki mu jih narekuje zvestoba majhnemu narodu.

Roman je danes najbolj iskana in kupovana slovenska knjiga doma in na tujem.

• V Gorici je izšel *Tinkov zbornik*, ki ga slednje leto uredi prof. Bednaržik. Prinaša mnogo gradiva iz zapuščine, predvsem pisem, ki so jih Trinku pisali različni slovenski in tuji veljavni ljudje. Med drugim prinaša tudi članek prof. M. Jevnikarja o Padovi in beneški slovenščini.

• *France Stele* je izdal v založbi Slovenske Matice v Ljubljani *Slikarstvo v Sloveniji od 12. do 16. stoletja*. Knjiga je sinteza dolgoletnih Steletovih študij iz gotskega in renesančnega slovenskega likovnega dogajanja, izdana v reprezentativni obliki z 268 slikami v črnobeli tehniki.

• V Trstu je v založbi revije *Mladika* izšla v 500 izvodih pesniška zbirka *Marijana Breclja*, doma iz Ajdovščine (roj. 1931), bibliografa in zdaj knjižničarja v Novi Gorici, z naslovom *V času odmaknjena sidrišča*. Zbirko sta opremila goriška rojaka Pavel Medvešek in Miloš Volarič. Cena je 600 lir.

• *Prostor in čas* je nova slovenska revija, katere prva dvojna številka je izšla pri založbi Obzorja, v Mariboru. Revija hoče biti, kot pravi ljubljansko Delo 14. maja letos, *izraz napora, uveljaviti v slovenski kulturni zavesti vsenarodno informacijo ne glede na politične meje in vzpostaviti novo kritično fronto v naši kulturi*. Pri reviji sodeluje okrog 60 slovenskih književnikov, znanstvenikov in publicistov, med njimi tudi Edvard Kocbek, Lino Legiša, Anton Slodnjak, Janez Gradšnik (glavni urednik), Vladimir Kavčič, Kajetan Kovič in drugi.

• Pri Gallimardu v Parizu je izšel roman ogrskega pisatelja T. Aczéla „Ure groze“, ki obravnava leta preganjanja in procesov pod rdečim režimom v Budimpešti. Aczél je tako nekak posnemalec Solženicinovega pisanja, ki neustraheno razgalja nasilje in preganjanja v Sovjetski zvezi. Tamas Aczél je 1952 prejel Stalinovo nagrado, leta 1956 pa se je pridružil madžarskemu narodnemu uporu in je moral v izgnanstvo.

• Angleška književnika Lawrence Durrell in Harold Pinter, oba poznana bolj po romanih in dramah (Durrell: Alek-

sandrijski kvartet in Safo, Pinter pa posebno po drami „Čuvar“) sta pred kratkim objavila tudi vsak svojo zbirko poezij. Durrell je sicer svoje poezije prvič objavil že 1960, v najnovejši izdaji "Collected Poems" pa je stari zbirki dodal še 34 novih, neobjavljenih pesmi. Pinterjeve "Poems" pa so njegove prve pesmi, ki jih predstavlja javnosti. Odlika Pinterjeve poezije, kot poudarja kritika, je nenehno stapljanje misli in domišljije.

• Knjižna zbirka Penguin Books je izdala "Poetry of the Forties", z uvodom in pesniško izbiro Robina Skeltona, ki ga štejejo med najboljše poznavalce angleške poezije po leta 1940. Skelton je tudi sam poet. Druga vojna, ki zajame polovico tega obdobja, je veliko vplivala in navdihovala ob vojni kataklizmi. Pri povojnih pesnikih pa pride, kot pravi Skelton, do čisto naravne reakcije, ki ustvari nekakšno „novo romantiko“, ki jo bolj mikajo mitični vzbudljaji kot življenjska stvarnost: mitos je tisto, ob čemer se je pesnik že izdavnja skušal pomiriti s skrivnostjo življenja. Dylan Thomas, David Gascoyne in Vernon Watkins so morda najslovitější pesniki angleškega verza iz štiridesetih let.

• Leto 2000 je posebna študija Hermana Kahna in Anthonyja J. Wienera, ki jo je izdala založba Alberto

Mondadori v zbirki *Il Saggiatore*. Delo zajema poseben študij „futuresologije“, kot ga je objavila posebna komisija za leto 2000, ustanovljena in botrovana po Academy of Arts and Sciences. Knjiga o jutrišnjem svetu je doživela presenetljiv uspeh.

• Goethejeva nagrada v vrednosti 25 tisoč nemških mark je bila letos podeljena prof. Robertu Minderju za njegov celotni opus. Minder je profesor na Collège de France, njegovo najbolj poznano delo pa je monografija *Hudič* v francoski literaturi. Poznan je tudi po široko zasnovanih esejih o Baudelaireju in Bernanosu.

• V zapušini ameriškega pisatelja, Nobelovega nagrajenca Ernesta Hemingwaya so našli mnoga še neobjavljena dela. Objava teh spisov bo še obogatila že tako plodno literarno delo slovitega avtorja romana „Starec in morje“. Neobjavljena dela so: *Morski lov*; posebna knjiga iz Hemingwayevih lovskih pustolovščin po Afriki; roman iz leta 1920, ki se godi na francoski Modri obali z naslovom „Vrt v Edenu“, pa nedokončan roman iz leta 1927 *Jimmy Breen*. Zraven pa še vrsta povesti in poezij.

• Marguerite Duras je knjižni trg presenetila s svojim najnovejšim romanom "Détruire dit-elle". Roman bo skoraj tudi dramatisiral.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA VABI VSE PRIJATELJE V ZAMEJSTVU, ZDOMSTVU IN IZSELJENSTVU,

DA SE JI PRIDRUŽIJO KOT NJENI PODPORNI ČLANI!

Članarina od 1. maja 1969 do 30. aprila 1970 je za Argentino 2000 pesov, za druge dežele pa 10 dolarjev ali odgovarjajoča vsota v drugih valutah, plačljiva tudi v štirih obrokih.

PRIJAVE in ČLANARINO sprejemajo vsa naša zastopstva po svetu, prijave in odgovarjajoči denarni znesek pa lahko oddajate ali pošljete tudi na naslov: Slovenska kulturna akcija, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina; s čeki samo na ime Ladislav Lenček CM, prav tam.

Naša poverjeništa prav lepo prosimo, da še posebej osebno povabijo prijatelje naše ustanove in vse, ki prejema Glas in publikacije Slovenske kulturne akcije, v vrste podpornega članstva!

ČLANSKE PRIJAVE, plačano članarino kot vse druge darove bomo sproti objavljali v Glasu, razen če bi darovalec želel drugače.

knjige knjige knjige

V SIBILINEM VETRU

• Tržaški pisatelj *Alojz Rebula* je dobil "Prešernovo pomoč", ki je poseben del vsakoletne slovenske Prešernove nagrade, za obširni, čez 600 strani obsegajoči roman *V Sibilinem vetru*, ki ga je tudi izdala Slovenska Matica. Roman se godi v rimski dobi za vladanja Antonina Pija in Marka Aurelija v Rimu, v Atenah, v Antohiji in v severni Panoniji, mimo krajših postankov v Petoviji, Celeji, Emoni in ob koncu ob Taljamentu. Čas konfliktov med ugašajočim poganstvom in vedno bolj prodirajočim krščanstvom je znal pisatelj obdelati tako sugestivno in umetniško vredno, da je z romanom — po Katoliškem glasu v Gorici, ki ga ocenjuje — *slovenstvo dobilo novo, veliko delo*. V njem je slovenski razumnik razpel probleme, ki mu jih narekuje zvestoba majhnemu narodu.

Roman je danes najbolj iskana in kupovana slovenska knjiga doma in na tujem.

• V Gorici je izšel *Tinkov zbornik*, ki ga slednje leto uredi prof. Bednaržik. Prinaša mnogo gradiva iz zapuščine, predvsem pisem, ki so jih Trinku pisali različni slovenski in tuji veljavni ljudje. Med drugim prinaša tudi članek prof. M. Jevnikarja o Padovi in beneški slovenščini.

• *France Stele* je izdal v založbi Slovenske Matice v Ljubljani *Slikarstvo v Sloveniji od 12. do 16. stoletja*. Knjiga je sinteza dolgoletnih Steletovih študij iz gotskega in renesančnega slovenskega likovnega dogajanja, izdana v reprezentativni obliki z 268 slikami v črno-beli tehniki.

• V Trstu je v založbi revije *Mladika* izšla v 500 izvodih pesniška zbirka *Marijana Breclja*, doma iz Ajdovščine (roj. 1931), bibliografa in zdaj knjižničarja v Novi Gorici, z naslovom *V času odmaknjena sidrišča*. Zbirko sta opremila goriška rojaka Pavel Medvešček in Miloš Volarič. Cena je 600 lir.

• *Prostor in čas* je nova slovenska revija, katere prva dvojna številka je izšla pri založbi Obzorja, v Mariboru. Revija hoče biti, kot pravi ljubljansko Delo 14. maja letos, *izraz napora, uveljaviti v slovenski kulturni zavesti vsenarodno informacijo ne glede na politične meje in vzpostaviti novo kritično fronto v naši kulturi*. Pri reviji sodeluje okrog 60 slovenskih književnikov, znanstvenikov in publicistov, med njimi tudi Edvard Kocbek, Lino Legiša, Anton Slodnjak, Janez Gradišnik (glavni urednik), Vladimir Kavčič, Kajetan Kovič in drugi.

• Pri Gallimardu v Parizu je izšel roman ogrskega pisatelja T. Aczéla "Ure groze", ki obravnava leta preganjanja in procesov pod rdečim režimom v Budimpešti. Aczél je tako nekak posnemalec Solženicinovega pisanja, ki neustraheno razgalja nasilje in preganjanja v Sovjetski zvezi. Tamas Aczél je 1952 prejel Stalinovo nagrado, leta 1956 pa se je pridružil madžarskemu narodnemu uporu in je moral v izgnanstvo.

• Angleška književnika Lawrence Durrell in Harold Pinter, oba poznana bolj po romanih in dramah (Durrell: Alek-

sandrijski kvartet in Safo, Pinter pa posebno po drami "Čuvar") sta pred kratkim objavila tudi vsako svojo zbirko poezij. Durrell je sicer svoje poezije prvič objavil že 1960, v najnovejši izdaji "Collected Poems" pa je stari zbirki dodal še 34 novih, neobjavljenih pesmi. Pinterjeve "Poems" pa so njegove prve pesmi, ki jih predstavlja javnosti. Odlika Pinterjeve poezije, kot poudarja kritika, je nenehno stapljanje misli in domišljije.

• Knjižna zbirka Penguin Books je izdala "Poetry of the Forties", z uvodom in pesniško izbiro Robina Skeltona, ki ga štejejo med najboljše poznavalce angleške poezije po leta 1940. Skelton je tudi sam poet. Druga vojna, ki zajame polovico tega obdobja, je veliko vplivala in navdihovala ob vojni kataklizmi. Pri povojnih pesnikih pa pride, kot pravi Skelton, do čisto naravne reakcije, ki ustvari nekakšno "novo romantiko", ki jo bolj mikajo mitični vzbuđljaji kot življenjska stvarnost: mitos je tisto, ob čemer se je pesnik že izdavnja skušal pomiriti s skrivnostjo življenja. Dylan Thomas, David Gascoyne in Vernon Watkins so morda najslavitejši pesniki angleškega verza iz štiridesetih let.

• Leto 2000 je posebna študija Hermana Kahna in Anthonyja J. Wienerja, ki jo je izdala založba Alberto

Mondadori v zbirki *Il Saggiatore*. Delo zajema poseben študij "futurologije", kot ga je objavila posebna komisija za leto 2000, ustanovljena in botrovana po Academy of Arts and Sciences. Knjiga o jutrišnjem svetu je doživela presenetljiv uspeh.

• Goethejeva nagrada v vrednosti 25 tisoč nemških mark je bila letos podeljena prof. Robertu Minderju za njegov celotni opus. Minder je profesor na Collège de France, njegovo najbolj poznano delo pa je monografija Hudič v francoski literaturi. Poznan je tudi po široko zasnovanih esejih o Baudelaireju in Bernanosu.

• V zapušini ameriškega pisatelja, Nobelovega nagrajenca Ernesta Hemingwaya so našli mnoga še neobjavljena dela. Objava teh spisov bo še obogatila že tako plodno literarno delo slovitega avtorja romana "Starec in morje". Neobjavljena dela so: Morski lov; posebna knjiga iz Hemingwayevih lovskih pustolovščin po Afriki; roman iz leta 1920, ki se godi na francoski Modri obali z naslovom "Vrt v Edenu", pa nedokončan roman iz leta 1927 Jimmy Brean. Zraven pa še vrsta povesti in poezij.

• Marguerite Duras je knjižni trg presenetila s svojim najnovejšim romanom "Détruire dit-elle". Roman bo skoraj tudi dramatisiral.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA VABI VSE PRIJATELJE V ZAMEJSTVU, ZDOMSTVU IN IZSELJENSTVU, DA SE JI PRIDRUŽIJO KOT NJENI PODPORNI ČLANI!

Članarina od 1. maja 1969 do 30. aprila 1970 je za Argentino 2000 pesov, za druge dežele pa 10 dolarjev ali odgovarjajoča vsota v drugih valutah, plačljiva tudi v štirih obrokih.

PRIJAVE in ČLANARINO sprejemajo vsa naša zastopstva po svetu, prijave in odgovarjajoči denarni znesek pa lahko oddajate ali pošljete tudi na naslov: Slovenska kulturna akcija, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina; s čeki samo na ime Ladislav Lenček CM, prav tam.

Naša poverjeništa prav lepo prosimo, da še posebej osebno povabijo prijatelje naše ustanove in vse, ki prejemale Glas in publikacije Slovenske kulturne akcije, v vrste podpornega članstva!

ČLANSKE PRIJAVE, plačano članarino kot vse druge darove bomo sproti objavljali v Glasu, razen če bi darovalec želel drugače.